

TRETIA MIESTNOSŤ: ŠACHOVNICA – KTO STOJÍ ZA TEBOU?

3. stretko

CIEĽ

Preskúmať akou významnou môže byť pre muža podpora ženy (a naopak). Predstaviť vzťah dona Titusa Zemana k Panne Márii.

Upozornenie: Na tomto stretku počítame s tým, že budeš mať spolu chlapcov aj dievčatá. Ak máš delené stretko, skús osloviť inú skupinku na okolí a dohodnite si spoločný termín, alebo využij priestor nejakej spoločnej akcie, na ktorej sa dá urobiť aktivita s diskusiou. Ak by sa ti to nepodarilo, uprav si navrhovanú aktivitu a otázky do diskusie tak, aby boli všeobecnejšie o dôležitosti a spôsoboch vzájomnej podpory.

ZO ŽIVOTA TITUSA ZEMANA

Don Titus Zeman mával v detstve časté zdravotné problémy. Keď mal desať rokov **náhle sa uzdravil**. Stalo sa tak na príhovor Panny Márie, ktorú ľudia na Slovensku osobitne uctievaajú ako „Sedembolestnú Pannu Máriu“.

Teda ako mamu, ktorá v živote dobre poznala, čo znamená trpieť a pre niekoho sa obetovať. V ten deň jej Titus v tajnosti svojho srdca prisľúbil, že „*bude navždy jej synom*“. Rozhodol sa, že sa jej **zasväťí**. Do národnej svätyne v Šaštíne len krátko predtým prišli synovia dona Bosca. Šaštínska bazilika bola zasvätená práve jej. Titus sa vtedy rozhodol stať sa saleziánom kňazom.

Don Titus Zeman vo väzení úzko spájal svoje utrpenia s pomocou Panny Márie. Vytvoril si ruženec, ktorý mal 58 zrníčok. Vyrobil ich z chleba a každé zrnko znázorňovalo jedno vypočúvanie a mučenie.

AKTIVITA

PRÍPRAVA

Na zemi uprostred miestnosti rozlož „šachovnicu“ tvorenú papiermi formátu A4 s vytlačenými pesimistickými výrokmami (pozri prílohu). Šachovnica má rozmery 6x6 políčok. Dobré je, ak sú políčka farebne odlíšené tak ako na skutočnej šachovnici (stačí polovicu výrokov vytlačiť na nejaký farebný papier a druhú polovicu na biely papier). Papiere sú otočené výrokmami k zemi, aby ich nebolo hneď vidieť.

Voved mladých do miestnosti so šachovnicou a **pozvi ich do aktivity** napríklad takto: *„Dostávame sa k ďalším uzamknutým dverám. Dnes sme sa ocitli v miestnosti so šachovnicou pesimizmu. Iba ak sa vám podarí vyhrať boj s vlastnými negatívnymi myšlienkami a prejsť z jednej strany šachovnice na druhú, môžete získať kľúče a dostať sa von.“*

Šachovnicou prechádzajú postupne po dvojiciach (chlapec a dievča). Chlapec z dvojice sa postaví na jednu stranu šachovnice, na ktorúkoľvek políčko a otočí papier pod sebou. Je na ňom číslo políčka a pesimistická myšlienka, ktorú mu šachovnica „vtláča do hlavy“. Podľa čísla políčka mu prečítaš zodpovedajúcu situáciu, v ktorej sa ocitá (pozri zoznam situácií ďalej). On na situáciu odpovedá pesimistickou myšlienkou z políčka, akoby to bola prvá myšlienka, ktorá mu príde na um.

Úlohou dvojice je nájsť na túto myšlienku „protiargument“

– nejakú konštruktívnu odpoveď, povzbudenie alebo riešenie, ktoré by chalanovi „sedelo“ a vedel by ním túto pesimistickú myšlienku prekonať. Dievča sa z okraja šachovnice snaží poradiť, povzbudiť, navrhovať možnosti: čokoľvek, čo sa jej zdá, že partákovi môže pomôcť. Fantázii a kreativite sa medze nekladú. Nakoniec sa rozhodnú pre niektorú z možných odpovedí. Ty (animátor) vždy posúď, či tento argument, povzbudenie, riešenie dostatočne vyvrátilo a prekonalo pesimistickú myšlienku vnucovanú šachovnicou.

Napríklad:

Situácia podľa políčka č. 33 je: „*Vybrali ťa do superstar.*“

Pesimistická myšlienka – odpoveď chlapca je: „*To je príliš, to nedám!!!*“

Po zamyslení, podpore a rade od partáčky sa rozhodujú pre **reakciu**: „*Musím si zohnať učiteľa spevu, lebo s tým mojím škreklavým hlasom sa nedostanem ani do druhého kola.*“

Ak je odpoveď (podľa tvojho posúdenia) úspešná, chlapec pokročí na políčko vpred. Môže sa posúvať len šikmo ako figúrky pri hre dáma, t.j. vyberá si políčko pred sebou vpravo alebo vľavo. Potom dvojica rieši novú situáciu zodpovedajúcu políčku, na ktorom sa chlapec ocitol. Keď prejdú celú šachovnicu na protíahlú stranu, nastúpi ďalšia dvojica. V ideálnom prípade takto prejdú vo dvojiciach všetci.

Pozn.: Ak je v skupine priveľa mladých a aktivitu by si nestihol prejsť so všetkými, tak môžeš obmedziť počet dvojíc. Tých, na ktorých by už nevyšlo, označ ako pozorovateľov – budú mať možnosť sa zapojiť v diskusií o aktivite, keďže budú vedieť z odstupu porovnať štýly všetkých dvojíc. Inou možnosťou je zvýšiť tlak na hrajúcu dvojicu a dať jej časový limit na prechod šachovnicou, aby sa príliš nezdržovali.

Na záver po úspešnom prechode šachovnicou môžeš celej skupine odovzdať kľúč od miestnosti.

SITUÁCIE PRE PRECHOD ŠACHOVNICOU PESIMIZMU:

(číslo situácie zodpovedá číslu políčka šachovnice s pesimistickou myšlienkou)

1. Nová pani učiteľka matematiky začala počítať príklad iným spôsobom, ako vás to učila predchádzajúca učiteľka.
2. Mama ťa presvedča, že musí počas tohto víkendu robiť jarné upratovanie a ty máš pri tom naozaj veľa učenia.
3. Deti pred školou odhadzujú odpadky na zem a nedajú si povedať.
4. Na telesnej výchove máte robiť kotúl letmo.
5. Na hodine chémie sa snažíš získať z vody zlato.
6. Pri spovedi ti kňaz poradil, aby si sa ráno a večer pravidelne modlil. Malo by ti to zlepšiť vzťah s Bohom.
7. Kamarát prišiel domov neskoro a navádza ťa, aby si spolu s ním pred jeho rodičmi klamal o tom, kde ste boli.

8. Na stužkovej niekto navrhne, že chlapci budú tancovať Labutie jazero.
9. Rodičia ti navrhli, aby si počas prázdnin spolu so sestrou vymaľoval svoju izbu.
10. Spolusediaci v lavici sa nevie naučiť slovenčinu.
11. Spolužiak navrhol, aby ste počas lyžiarskeho výcviku spravili video a zavesili ho na web.
12. Spolužiak často chýba, lebo chodí na tanečné súťaže. Preto býva zle pripravený do školy.
13. Učiteľka angličtiny zadala úlohu, v ktorej má skupina spolužiakov názorne vysvetliť ostatným prítomným priebehový čas.
14. Učiteľka gitary ti navrhuje, aby si vystúpil počas blížiaceho sa výročného koncertu.
15. Na záchodoch v škole chýba zase toaletný papier.
16. Doma ťa mama upozornila, aby si zjemnil slovník.
17. Chcete si ako trieda vyrobiť svoje tričko. Návrh sa náhle zmenil.
18. V krajskej knižnici organizujú besedu o Kukučínovi. Mal by si tam ísť, pretože literatúra ti veľmi nejde.
19. Tvoj pes neustále žerie odpadky a potom ho bolí brucho.
20. Tvoj bicykel dostal znova defekt a budeš ho musieť opraviť.
21. Zomrel ti tvoj dobrý kamarát a jeho mama ťa poprosila, aby si na jeho pohrebe povedal smútočnú reč.
22. Po niekoľkých rokoch si konečne dostal z angličtiny jednotku.
23. Ako rodina sa ocitnete v ťažkej finančnej situácii a rodičia navrhnú, že sa budete za to modliť.
24. Tréner na futbale chce, aby ste trénovali o jeden deň viac.
25. Chcel by si si raz zahrať na pódiu spolu so slávnou skupinou.
26. Triedna učiteľka si všimla, že chodíš do školy unavený a začala to riešiť.
27. Celá trieda ťa žiada, aby si spolupracoval na programe pri príležitosti výročia založenia školy.
28. Kamarát ťa pozval k nemu domov a je to dosť nuda.
29. Kamarát z hokeja sa akosi príliš intenzívne pripravuje na turnaj a očakáva to aj od teba.
30. Suseda ťa videla fajčiť a povedala to tvojej mame.
31. Mali by ste ako trieda spraviť v škole nástenku k Veľkej noci.
32. Priatelia ťa pozvali na hrebeňovku Nízkych Tatier.
33. Vybrali ťa do superstar.

34. Mal by si povedať spolužiačke, že sa nevhodne oblieka.
35. Už dlhšie sa trápiš s problémom a nechceš o tom hovoriť.
36. Pokúšal si sa presvedčiť rodičov, že to dievča je pre teba životne dôležité. Nepochopili to...

DISKUSIA

– Ako ste sa pri hre cítili?

– Aké bolo pre chlapcov prijímať pomoc od dievčat? V čom to bolo fajn? Čo vám vadilo? Prečo?

– Aké bolo pre dievčatá pomáhať chlapcom? V čom to bolo fajn? Čo vám vadilo? Prečo?

Ak boli v skupine nejakí pozorovatelia, na ktorých už nevyšiel prechod šachovnicou, môžeš sa ich opýtať nasledovné otázky:

– Ako dvojice komunikovali? Ako si dávali podporu? Čo fungovalo? Čo nefungovalo?

– Všimli ste si nejaké zaujímavé rozdiely medzi dvojicami?

– Čo ma vie povzbudiť, pomôcť mi od kamarátov/kamarátok opačného pohlavia?

– Koho viem ja povzbudiť, dobiť správnu energiou? Ako?

– Kto povzbudzoval dona Titusa v jeho živote? Čo mu dodávalo energiu, odvahu a nádej ísť ďalej? Aké miesto v jeho živote mala Panna Mária? Akú rolu v živote kňaza môžu podľa teba zohrávať ženy?

PRE ANIMÁTORA

To, že dievča vie citovo „dobíjať“ chlapca je prítomné aj v dnešnej kultúre. Dievčatá sa snažia uspokojiť potreby chlapcov, ale často to robia za cenu straty vlastnej hodnoty, dôstojnosti, cestou podriadenia sa prvoplánovým očakávaniam alebo stereotypom chlapcov. A tak už nedobíjajú chlapcov cestou hrdinstva, ale plytkým uspokojovaním potrieb. Takto dievčatá nie sú pre chlapcov „dámami“, ktoré partnersky stoja po ich boku v dobrom i zlom, ale „kamarátkami s výhodami“ (len niekedy, len ako sa im to hodí, len nezáväzne). Mladí sa snažia stále citovo nabiť, ale sú z toho viac dobití ako naplnení.

Preto je dnes potrebné hľadať nové cesty vzájomnej podpory medzi chlapcami a dievčatami. Tu si môžu byť navzájom viac ako nejaký „redbull“.

Don Titus nie je „sólo jazdec“, osamelý hrdina – dôležitú úlohu v jeho živote (ako u každého zrelého muža) zohráva ženský rozmer. Osobitne sa to prejavovalo v jeho vzťahu s Pannou Máriou. Už len myšlienka na ňu mu dodávala silu.

Titus musel zápasíť so svojou rodinou, aby mohol ísť cestou povolania. Išiel za ním napriek tomu, že jeho mama nad tým krútila hlavou. Orientoval sa k istote, ktorú mu dávala Panna Mária a jej sa naplno zveril. Odovzdal jej srdce. Titus síce bude neskôr mučený, vypočúvaný, ale hoci bude doráňaný na tele, srdce bude mať v bezpečí.

PRÍBEH

Sen Janka Bosca z deviatich rokov, v ktorom sa mu zjavil Pán Ježiš a Panna Mária.

V tom čase som mal sen. Vryl sa mi hlboko do pamäti na celý život. Snívalo sa mi, že som blízko domu na širokom dvore. Zabávalo sa tu mnoho chlapcov. Doktorí sa smiali, iní sa hrali a mnohí aj kliali. Keď som počul toto rúhanie, vrhol som sa na nich. Chcel som ich umlčať slovami i pästami.

Tu sa zjavil vznešený muž v dôstojnom oblečení. Celý bol zahalený do bieleho pláštá. Tvár mu tak žiarila, že sa nedalo do nej ani pozrieť. Oslovil ma menom a rozkázal mi, aby som sa postavil na čelo týchto chlapcov. A dodal: „Musíš si ich za priateľov získať dobrotou a láskou, a nie bitkou. Daj sa s nimi do reči a vysvetli im, že hriech je najväčšie zlo a priateľstvo s Bohom že je vzácne dobro.“

Zmätený a prestrašený som sa vyhovárал, že som len úbohý chlapec bez vedomostí a takým uličníkom nie som schopný hovoriť o náboženstve.

V tej chvíli sa chlapci prestali ruvať, vykrikovať a preklínať a všetci obstúpili hovoriaceho. Ani som nevedel, čo hovorím, keď som sa ho spýtal: „Kto ste, že žiadate odo mňa také nemožné veci?“

„Práve preto,“ odpovedal „že sa ti to zdá také nemožné, musíš to urobiť možným tým, že poslúchneš a nadobudneš si vedomosti.“

„Ako si možno nadobudnúť vedomosti?“

„Dám ti učiteľku. Pod jej vedením sa staneš múdrom, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba nevedomosťou.“

„Ale ktože ste?“

„Som Synom tej, ktorú ťa tvoja matka naučila pozdravovať trikrát denne.“

„Moja matka mi vždy hovorieva, aby som sa bez jej dovolenia nestýkal s neznámymi. Povedzte mi teda, ako sa voláte.“

„Na to sa spýtaj mojej matky.“

V tej chvíli som zbadal vedľa neho vznešenú pani, odetú žiarivým plášťom ako by bol samá jagavá hviezda. Keď videla, že môj zmätok rastie, zakývala mi, aby som sa priblížil, chytila ma dobrotivo za ruku a povedala mi: „Pozri sa.“ Obzrel som sa a videl som, že všetci tí chlapci zrazu zmizli. Miesto nich tu bolo mnoho kozliat, psov, mačiek, medvedov a iných zvierat.

Vznešená pani mi povedala: „Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať. Buď pokorný, statočný a silný a čo vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.“ Obzrel som sa znova a miesto tých divých zvierat sa tu objavili krotké baránky, ktoré pobehovali a poskakovali okolo tohto muža a panej a radostne blácali na ich počesť.

Pustil som sa – stále vo sne – do plaču a povedal som tej panej, že z toho nič nechápem. Položila mi ruku na hlavu a povedala: „Časom všetko pochopíš.“ Len čo to vyriekla, prebudil ma akýsi hrmot a všetko zmizlo.

Bol som ohromený. Zdalo sa mi, že ruky dotlčené od úderov, ktoré som rozdával na všetky strany, ma boľia, a že tvár mi horí od zaúch, ktoré som dostal.¹

Z PÍSMA

Gn 2, 18.21-23

Nie je dobre človeku samotnému. Sme stvorení preto, aby sme tvorili pár. Žena vie byť veľkou pomocou pre chlapca.

Potom Pán, Boh, povedal: „Nie je dobre byť človeku samému. Urobím mu pomoc, ktorá mu bude podobná.“ Tu Pán, Boh, dopustil na Adama tvrdý spánok a keď zaspal, vybral mu jedno rebro a jeho miesto zaplnil mäsom. A z rebra, ktoré vybral Adamovi, utvoril Pán, Boh, ženu a priviedol ju k Adamovi. Vtedy Adam povedal: „Toto je teraz kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa; preto sa bude volať mužena, lebo je vzatá z muža.“

¹ Spomienky Jána Bosca, Ján Bosco, Vydavateľstvo Don Bosco 2005, s. 15-16

Lk 21,3-4

Chudobná vdova – žena, ktorá dala všetko, čo mala.

A Ježiš povedal: „Veru, hovorím vám: Táto chudobná vdova vhodila viac ako všetci ostatní. Lebo títo všetci dávali dary zo svojho nadbytku ale ona pri svojej chudobe dala všetko, čo mala, cele svoje živobytie.“

ÚLOHA DO BUDÚCEHO STRETNUTIA

Skús sa počas týždňa v náročných situáciách pomodliť Zdravas Mária. Môže sa to stať momentom „dobíjania“. Je to ako telefonát k Panne Márii. Je to vnútorný postoj, ktorý vyjadruje: spolieham sa na teba a dôverujem ti.

Láska ma vie „nabiť“, ale úžasnejšie je, keď ja viem „nabiť“ niekoho druhého. Daruj niekomu svoju prítomnosť bez mobilu. Daj niekomu najavo, čo pre teba znamená, daj niekomu svoj čas. Urob mu prekvapenie. Vyjadri niekomu podporu.

Potešíme sa, ak nám dáš vedieť o svojej skúsenosti s ponúknutým stretnom a poskytnješ nám podnety pre vznik ďalších pastoračných materiálov na adrese info@tituszeman.sk.

Autori: Eva Rušíňová FMA, Peter Naňo SDB
z autorského tímu programu Cesty zrenia www.cestyzrenia.sk
Konzultant: Pavol Danko

Editor: Ján Mihálik
Grafická úprava: Miriam Vyšňovská
Jazyková korektúra: Mária Nagyová FMA

Vydané v roku 2017
Saleziáni don Bosca – Slovenská provincia, Miletičova 7, 82108 Bratislava

Toto dielo je licencované pod licenciou
Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.
Text licencie možno nájsť na <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>